

Łódź 06.04.2024

Prof. ucz.dr hab. Mariola Lemonnier
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Łódzki

Recenzja

pracy doktorskiej mgr. Pawła Piotrowskiego pt.: „Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako przedmiot egzekucji” przygotowanej pod kierunkiem prof. ucz. dr. hab. Pawła Sitka i jako promotora pomocniczego, dr. Pawła Gołębiowskiego.

Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Recenzja została sporządzona w związku z powołaniem, decyzją Rady Naukowej Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie, do pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych panu mgr. Pawłowi Piotrowskiemu.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (t.j. Dz.U. 2017 poz. 1789, dalej jako: u.s.n.), mającego zastosowanie w sprawie w związku z art. 175 ust. 1 Przepisów wprowadzających ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 3.7.2018 r. (Dz.U. 2018 r. poz. 1669), recenzent pracy doktorskiej ocenia czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia prac naukowej a także dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej doktoranta w zakresie prawa.

Wybór tematu i zakresu pracy doktorskiej

Temat poruszony w pracy należy uznać za istotny, poruszający zagadnienia z różnych gałęzi prawa, zarówno prawa rynku kapitałowego jak i postępowania egzekucyjnego. W tym sensie jest to temat obejmujący różne stosunki prawne, zawiera wewnętrzne podejście interdyscyplinarne wymagające znajomości od Autora różnych dziedzin prawa. Przyczynę wyboru tematu stanowiły zmiany przepisów w omawianym zakresie, co podkreśla także aktualność recenzowanej pracy.

Należy zauważyć, że możliwe jest także rosnące zainteresowanie zagadnieniem egzekucji z praw majątkowych w spółce, zważywszy na dłuższe okresy dekonstrukcji gospodarczej i

zwiększające się zadłużenie średnich podmiotów gospodarczych do których należą spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Dlatego też należy uznać za potrzebne opracowania o charakterze naukowym w tym zakresie. Zagadnienie egzekucji z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest ważne dla ochrony praw i interesów spółki, udziałowców i wierzycieli. Można zastanowić się, które z tych praw są najsilniej chronione przez prawo ale wymagałoby to jednak ekonomicznych narzędzi analitycznych.

Praca została zainspirowana przez brak spójności przepisów Kodeksu postępowania cywilnego i Kodeksu spółek handlowych oraz innych ustaw, czyniących dość skomplikowanym postępowanie egzekucyjne z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, do którego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ruchomości. W tym leży pierwotny cel badawczy Autora dysertacji. Praca zawiera przede wszystkim analizę i ustalenia charakteru prawnego poszczególnych czynności dokonywanych przez organ egzekucyjny.

Wybór tematu jako odpowiednio ważnego, nowatorskiego w swoim zakresie, łączącego problematykę praktyczną i doktrynalną należy ocenić pozytywnie. Tematyka koncentruje się na dopasowaniu lub niedopasowaniu do czasów obecnych regulacji w zakresie egzekucji z udziałów. Autor zwraca uwagę na konieczne reformy prawne w tym zakresie.

Związek prawa dotyczącego udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z procedurą egzekucyjną jest istotny z praktycznego punktu widzenia, podbudowany analizą teoretyczną stanowi ważne pole badań.

Temat poruszony w pracy ma szerokie implikacje, szczególne podejście przez pryzmat teorii i praktyki, które należy uznać za interesujące naukowo i potrzebne w polskiej literaturze przedmiotu.

Tezy pracy doktorskiej

Teza lub tezy pracy powinny zostać udowodnione lub co najmniej szeroko analizowane. Mogą one także polegać na weryfikacji hipotez badawczych. W recenzowanej pracy przedstawiono problemy badawcze i określono tezy badawcze. Autor wyraża wolę udowodnienia braku precyzyjnych regulacji dla ochrony praw wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Przyjętą tezą jest kwestia prawidłowości wyceny i licytacji zajętych udziałów przez komorników, prawidłowości prowadzenia egzekucji z udziałów. Autor dokłada wnioski de lege ferenda w zakresie określenia kierunku zmian ustawodawczych z punktu widzenia skutecznego i praktycznego prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Szczegółowe problemy badawcze są i stanowią rozwinięcie tez badawczych w kontekście sposobu, prawidłowości i skutków procedur egzekucji z udziałów. W tym wszystkim znalazło się miejsce na opisanie roli doktryny, orzecznictwa i analiza przypadku w końcowej części pracy.

Cel rozprawy jest oparty na analizie pracy komornika i jego otoczeniu prawnym, w którym musi podejmować trudne ale zdecydowane postępowanie egzekucji z udziałów dłużnika. Ważne jest także dla analizowanego stanu prawnego poszczególnych uczestników procedury - od wierzyciela, dłużnika, spółki, organu egzekucyjnego, biegłych, jak przepisy odnoszą się różnic wynikających z funkcji przepisów w aspekcie praktycznym.

Autor dysertacji stawia szereg tez szczegółowych i hipotez badawczych przez co pokazuje naukowy charakter rozprawy zmierzający do rozstrzygnięcia stricte problemów badawczych. Kwestia prowadzenia skutecznie postępowania egzekucyjnego jest celem nadrzędnym ale przy takim ujęciu wystąpiło wiele szczegółowych problemów badawczych.

Autor swoje tezy badawcze, problemy badawcze w tym problemy szczegółowe anonsuje na początku pracy, jednocześnie przypomina o nich i rezultatach rozważań w zakończeniach poszczególnych rozdziałów.

Prezentowana praca zawiera zatem oryginalne tezy badawcze (co do prawidłowości i skuteczności procedury egzekucyjnej wobec udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością) ale także zawiera kilka ważnych problemów badawczych związanych z wyceną udziałów, skutkami zajęcia udziałów czy licytacji z udziałów.

Metodologia zastosowana w pracy

Autor informuje w pracy, iż zastosowane główne metody badawcze stanowią - metoda dogmatycznoprawna i opisowa, którymi posłużono się przy badaniu przepisów prawnych a także analiza historycznoprawną w stosunku do dłużnika i egzekucji w sekwencji procesu egzekucyjnego w czasie jego trwania. Dobór metod badawczych należy uznać za podstawowy ale wystarczający do analizowanych zagadnień. Metoda badawcza nie zawsze musi znaleźć wyraz bezpośredni w danej pracy, powinna być środkiem, narzędziem do właściwego zrozumienia i analizy problemu. Jeśli chodzi o metodę porównawczą to jedynie w kilku fragmentach byłoby interesujące porównanie omawianych zagadnień, jak dla przykładu status prawny udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Niemczech i Francji jako krajów z dużym historycznym bagażem rozwiązań zarówno dla spółki jak i udziałów jako praw podmiotowych. Oczywiście egzekucja może następować w różnych trybach w innych krajach

ale krótkie przypomnienie o regulacjach krajów bliskich systemowo dla prawa polskiego stanowiłoby atut dla recenzowanej pracy. Można wśród zagadnień ogólnych wspomnieć o samej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i jej udziałach w ujęciu porównawczym jak także o sposobach egzekucji z udziałów w innych reprezentatywnych systemach prawnych, jako rozwiązań teoretycznie porównywalnych. Informację tego rodzaju można zawrzeć w przypisach. Tym nie mniej nie formułuję zastrzeżenia braku studium porównawczego.

Nadmienić trzeba, że w pracy interesująca jest analiza pewnej grupy zjawisk w studium kilku przypadków wybranych z praktyki. Wybór przypadków jest uzasadniony reprezentatywnością i pewną różnorodnością rozwiązań.

Jako cechę pozytywną pracy, należy potraktować także to, iż wszystkie rozdziały zawierają podsumowanie i wnioski wraz z odniesieniem się do hipotez badawczych.

Układ merytoryczny pracy jest poprawny, zarówno ogólna koncepcja pracy, przyjęty sposób argumentowania, jak też rozważania i analizy szczegółowe, zasługują na uznanie. Treść przedstawiona przez Autora jest dobrze przygotowana a koncepcja przemyślana.

Ocena merytoryczna treści pracy

Zagadnienia związane z egzekucją, które zauważa i analizuje Autor, to ewolucja egzekucji wraz z jej analizą rodzajową, powiązanie ograniczonych praw rzeczowych z udziałami w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, zastanowienie się nad poprawą efektywności w egzekucji na udziałach w spółce. Zagadnienia, które można w dalszej pracy rozwinąć to analiza zjawiska i narzędzi unikania odpowiedzialności przez dłużnika będącego udziałowcem spółki z o.o. powiązanej z rodzajami wierzycieli, o których Doktorant napisał.

Autor słusznie zwraca uwagę na wpływ egzekucji z udziałów na działalność operacyjną spółek, odpowiednio omawia charakter prawny udziału w spółce z o.o. w kontekście funkcji kapitału zakładowego spółki. Wskazuje na dyskusję o prawie uczestnictwa udziałowców i partycypacji jako zestawie praw udziałowca. W innym miejscu (s.30) mowa jest także o ważnym dla tematu rozróżnieniu praw do uczestnictwa a podmiotowych prawami do przynależności. Autor zwraca uwagę na reformy prawa w tym zakresie wskazując jednocześnie na konieczne zmiany w aktualnym stanie prawnym dotyczącym spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, w szczególności zakazu nabywania udziałów własnych spółek w kontekście procedury egzekucyjnej. Tematyka pracy warta zauważenia została przedstawiona w części ostatniej wraz z dokumentacją udziałów, podobnie jak podkreślenie różnic podejścia

do udziałów w sensie ekonomicznym i prawnym, sposób obliczania wartości nominalnej udziału opisany w studium przypadku, efektywność podwyższania kapitału w spółce związana z egzekucją na udziałach.

Badania dotyczące poszczególnych przypadków analizowanych w pracy są podzielone na kategorie i odpowiednio omówione. Wybór przypadków jest uzasadniony i analizowany w sposób systematyczny ponieważ ilustruje pewne grupy zjawisk a nie pojedyncze zaobserwowane przypadki. Dzięki analizie empirycznej ożywia się neutralny pejzaż teoretyczny w poszukiwaniu homologicznego rozwiązania skutecznej egzekucji z udziałów. Analiza jest tym lepsza im bardziej skuteczne jest postępowanie egzekucyjne a niestety regulacje omawianego zagadnienia są niekompletne. Autor zastanawia się w pracy nad przyczynami przewlekłości postępowania egzekucyjnego i w tym zakresie formułuje swoje wnioski. Wśród zalet pracy należy zwrócić uwagę na studium przypadku, w którym Doktorant opisał między innymi jak komornicy mimo niezupełnych regulacji w zakresie wyceny i licytacji zajętego udziału, prowadzili procedurę egzekucyjną. Do zalet należy także zwięzłość i syntetyczność proponowanych przez Autora rozwiązań.

Przy okazji wyceny udziałów Doktorant prezentuje metody wyceny przedsiębiorstw na tle stanu faktycznego sprawy. Można byłoby ewentualnie poszerzyć ten fragment pracy o opisanie prezentowanych metod wyceny – metod dochodowych, majątkowych, mieszanych, porównawczych, konwencjonalnych w przypisach do tabeli zestawiającej metody.

Na uwagę zasługuje omówione zjawisko tzw. premii za kontrolę spółki przez udziałowców większościowych jednakże dobrze byłoby dla czytelnika aby dane z tabeli na s.140 zostały skomentowane także odpowiednio w przypisach.

Doktorant zajął się strukturą decyzji w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i efektywnością zarządzania taką spółką w nawiązaniu do ewentualnej egzekucji. Jest to jeden z elementów pracy o charakterze interdyscyplinarnym, który stanowi umiejętności Doktoranta dokonywania badań również poza zakresem nauk prawnych. Taki element należy uznać za potrzebny we współczesnych badaniach nad zjawiskami gospodarczymi ale jak widać także związanymi z procesem egzekucji.

Ocena strony formalnej i językowej pracy

Recenzowana praca ma charakter analityczny. Przy bardzo obszernej i zmieniającej się opracowywanej materii, praca pozostaje spójna i klarowna. Przy tak obszernej analizie drobne potknięcia językowe czy zbyt ogólne frazy nie umniejszają merytorycznej oceny recenzowanej

pracy i mają jedynie charakter redakcyjny. Ze względów publikacyjnych byłoby wskazane zwrócenie uwagi na tzw. literówki, szczególnie w ostatniej części pracy, chociaż pozostają one bez wpływu na ogólną pozytywną ocenę pracy. Bibliografia zawarta w pracy nie nasuwa istotnych zastrzeżeń merytorycznych, jednakże odczuwa się brak pozycji literatury zagranicznej, które odnosiłyby się jeśli nie do procedury egzekucyjnej czy do udziałów w spółce, zagadnień egzekucji z praw majątkowych, a która to literatura jest dość obszerna. Autor natomiast uwzględnił relewantną literaturę polską.

Konkluzja

W świetle przeprowadzonej analizy i oceny rozprawy doktorskiej, pod kątem przewidzianych prawem kryteriów wymagających spełnienia dla uzyskania stopnia naukowego doktora, stwierdzam, że kryteria te zostały spełnione. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie kilku ważnych problemów naukowych dotyczących egzekucji z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.

Analiza zawarta w pracy dowodzi dobrej ogólnej wiedzy doktoranta w zakresie nauk prawnych, a także umiejętności prowadzenia samodzielnie pracy naukowej (analizy prawniczej).

Recenzowana praca spełnia kryteria właściwe dla rozpraw doktorskich, co uzasadnia postawienie wniosku o przyjęcie rozprawy doktorskiej, dopuszczenie jej do publicznej obrony i kontynuowanie czynności w ramach przewodu doktorskiego magistra Pawła Piotrowskiego.

dr hab. Mariola Lemonnier